

MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

DSR-III.ZD-00612/20
KS-I.0003.11.2020
sprawa udostępniona

Poznań, dnia 30 lipca 2020 r.

Pan
Andrzej Pichet
Radny Sejmiku
Województwa Wielkopolskiego

Szanowny Panie Radny

W związku ze złożoną przez Pana, podczas XXI Sesji Sejmiku Województwa Wielkopolskiego w dniu 13 lipca 2020 r., interpelacją dotyczącą monitorowania i kontrolowania zanieczyszczenia rzeki Barycz na terenie województwa wielkopolskiego, informuję co następuje.

W obecnym stanie prawnym, zgodnie z ustawą ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r., poz. 310 ze zm.) Samorząd Województwa Wielkopolskiego zaprzestął wykonywania zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. Od 1 stycznia 2018 r. głównym podmiotem odpowiedzialnym za gospodarowanie wodami, w tym w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Jedynie kompetencje samorządu województwa w omawianym zakresie dotyczą prowadzenia postępowań administracyjnych w sprawach pozwoleń zintegrowanych obejmujących pobór wód, zanieczyszczenia gleb, ziemi i wód gruntowych, odprowadzania ścieków przemysłowych z instalacji wymagających pozwoleń zintegrowanych. Należy podkreślić, że wśród zadań wykonywanych w imieniu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej znajdują się m. in. działania służące zrównoważonemu gospodarowaniu wodami, w tym osiągnięciu określonych celów środowiskowych, wskazanych w ustawie Prawo wodne na obszarach dorzeczy i współuczestniczenie w ich realizacji.

Tytułem przykładu należy wskazać, że jednym z takich działań jest - w odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych niewyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione - ich ochrona oraz poprawa ich stanu ekologicznego i chemicznego, w celu osiągnięcia co najmniej dobrego stanu ekologicznego i dobrego stanu chemicznego wód powierzchniowych, jak również zapobieganie pogorszeniu ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego. W kompetencjach ww. organu leży również m. in. nadzorowanie planowania i realizacji przedsięwzięć związanych z odbudową ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych.

Z kolei zadania z zakresu ochrony przyrody, walorów krajobrazowych, wartości historycznych i kulturowych oraz działalności edukacyjnej na terenie parku krajobrazowego wykonuje Służba Parku Krajobrazowego, zgodnie z art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r., poz. 55 ze zm.). W Wielkopolsce ww. zadania związane z parkami krajobrazowymi są realizowane przez Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, który jest nadzorowany przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego za pośrednictwem Departamentu Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu.

Przedmiotowy park krajobrazowy funkcjonuje w oparciu o uchwałę Nr XIX/347/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 18 maja 2020 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Dolina Baryczy na terenie województwa wielkopolskiego (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2020 r., poz. 4390). Zatem, na podstawie art. 107 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy do zadań Służby Parku Krajobrazowego należy: identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych parku krajobrazowego oraz wnioskowanie o podejmowanie działań mających na celu eliminowanie lub ograniczanie tych zagrożeń i ich skutków, a także innych działań w celu poprawy funkcjonowania i ochrony parku krajobrazowego.

Wobec powyższego, w dniu 10 lipca 2020 r. pracownicy Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego dokonali oględzin terenu Parku Krajobrazowego Dolina Baryczy, zlokalizowanego w województwie wielkopolskim, w celu weryfikacji zagrożenia dotyczącego zanieczyszczenia rzeki Barycz. W toku oględzin dokonano oceny stanu faktycznego oraz utrwalenia stanu przedmiotowych wód za pomocą dokumentacji fotograficznej.

W trakcie wizji terenowej, stwierdzono wyraźne pogorszenie stanu jakościowego wód Baryczy w rejonie dopływów: Dąbrówki, Świecy i rowu łączącego ciek Kuroch z Baryczą. „Pierwsze wyraźne zanieczyszczenia cieków głównych (Barycz, Kuroch), odnotowano znacznie poniżej miejscowości Raczyce.” Na cieku Kuroch (...) „stwierdzono obecność niezidentyfikowanej czarnej substancji unoszącej się swobodnie w toni wodnej.” Według Służby Parku przeprowadzona wizja terenowa nie dała podstaw do uzyskania jednoznacznej odpowiedzi dotyczącej przyczyny zatrucia rzeki Barycz. „Ślady incydentu zostały już częściowo zatarte przez obfite opady deszczu i przepływ wód wezbraniowych. Zanieczyszczenia zostały wymyte lub rozcieńczone a martwe zwierzęta usunięte. Co więcej, wyłącznie na podstawie obserwacji nie można było określić czy ładunki zanieczyszczeń pochodzą ze źródeł punktowych, obszarowych, czy też mieszanych. (...) Oględziny przeprowadzone na cieku Kuroch, wskazują na „możliwość splywu jego korytem wód zawierających zanieczyszczenia pochodzenia przemysłowego lub komunalnego.” Ślady szaro-czarnego osadu, zauważono „(...) najwyraźniej na odcinku pomiędzy miejscowościami Raczyce i Uciechów.”

Według Służb Parku „jednoznaczne określenie źródeł zanieczyszczenia Baryczy wymaga przeprowadzenia szczegółowych analiz laboratoryjnych prób wody (...)”

Na podstawie przeprowadzonej wizji terenowej Służba Parku, stwierdziła, że prawdopodobnie obszar, na którym doszło do omawianego zanieczyszczenia to fragment doliny Baryczy pomiędzy Odolanowem i Uciechowem. Podczas wizji terenowej stwierdzono, że stan zanieczyszczonych wód wymaga stałego monitoringu. Zespół Parków w najbliższym czasie zintensyfikuje obserwacje terenowe rejonu rzeki Barycz na terenie województwa wielkopolskiego pod kątem wykrycia ewentualnych źródeł zanieczyszczenia rzeki Barycz.

Jednocześnie, do niniejszego pisma załączono kopię notatki służbowej z dnia 15 lipca 2020 r., wykonanej przez specjalistów Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, prezentującej szczegółowe rozeznanie sytuacji w obszarze doliny rzeki Barycz.

Powyższe spostrzeżenia Służby Parku z przeprowadzonej wizji terenowej zostały przekazane Wielkopolskiemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska (delegatura w Kaliszu).

Zgodnie z informacją Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (delegatura w Kaliszu) zawartą w piśmie z dnia 23 lipca 2020 r., przyczyna zanieczyszczenia rzeki Barycz i jej dopływu - rzeki Kuroch stwierdzonego na początku lipca br., w głównej mierze wiązała się z dopływem do ww. cieków wód okresowo stagnujących, nagromadzonych w efekcie obfitych opadów.

W warunkach letnich temperatur, na zalanych polach i łąkach, rozkładająca się pod wodą martwa materia organiczna i szczątki roślin zamierających na skutek zalewu wytworzyły obfity ładunek biogeny zaburzający parametry fizykochemiczne i biologiczne wody. Wykluczono, że przyczyna zanieczyszczenia ma charakter punktowy np. ścieki z lokalnej ubojni. Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska zaistniałą sytuację ocenia jako wyjątkową i niezależną od lokalnych działań czy zaniechań rolników, w tym w zakresie stosowania czy składowania nawozów naturalnych (zawierających odchody zwierzęce). Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska zapowiada jednak dalsze kontrole w tej sprawie.

Dla Parku Krajobrazowego Dolina Baryczy na terenie województwa wielkopolskiego, który funkcjonuje w oparciu o uchwałę Nr XIX/347/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 18 maja 2020 r., nie wprowadzono zakazu wylewania gnojowicy określonego w art. 17. ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U z 2020 r. poz. 55 ze zm.), ponieważ regulacje te zawarte są w powszechnie obowiązujących przepisach prawa m.in.

1. Ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 310 ze zm.).
Art. 104a ust. 2 ww. ustawy, nakazuje aby przechowywanie nawozów naturalnych odbywało się w warunkach bezpiecznych dla środowiska, zapobiegających przedostawaniu się odcieków do wód i gruntu oraz zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4 przedmiotowej ustawy.
Art. 105 ust. 1 ww. ustawy stanowi, iż zastosowana w okresie roku dawka nawozów naturalnych wykorzystywanych rolniczo nie może zawierać więcej niż 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych.
2. Ustawie z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (tekst jednolity: Dz. U. z 2020, poz. 796 ze zm.). W art. 20 ust. 1 pkt. 1 ww. ustawy, mowa jest o zakazie stosowania nawozów (w tym naturalnych) min. na glebach zalanych lub nasyconych wodą.
3. Dyrektywie Rady z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (zwana dyrektywą azotanową), załącznik II przedmiotowej dyrektywy wskazuje na konieczność wprowadzenia na terenie państw członkowskich tzw. dobrych praktyk rolniczych w zakresie stosowania i przechowywania.
4. Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej, opracowanym przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Środowiska, który obowiązuje od 2004 r. W rozdziale „C” ww. Kodeksu, szczegółowo opisano kwestie dotyczące ochrony wód, w tym z punktowych i powierzchniowych źródeł zanieczyszczeń związanych z nawozami naturalnymi.

Odnosząc się do kwestii niewprowadzenia zakazu wylewania gnojowicy w przedmiotowej uchwale Sejmiku Województwa Wielkopolskiego, uprzejmie informuję, że w celu ochrony walorów krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych obszaru Parku Krajobrazowego Dolina Baryczy na terenie województwa wielkopolskiego, wybrano część zakazów z listy zawartej w art. 17 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody. Wybór tych zakazów został dokonany w oparciu o analizę potencjalnych zagrożeń dla celów ochrony Parku, wyszczególnionych w § 3 uchwały.

Jednak, niezależnie od powyższego należy pamiętać, że głównym powodem niezamieszczenia zakazu stosowania gnojownicy jest jego treść, która czyni go przepisem martwym. Nie dotyczy on bowiem nawożenia własnych gruntów rolnych. Tymczasem oczywiste jest, że przytłaczająca większość rolników nawozi własne grunty rolne. Takie brzmienie zakazu powoduje, że nawet w przypadku jego wprowadzenia wylewanie gnojownicy na pola nadal będzie prawnie dopuszczalne. Dlatego też w kwestii stosowania gnojownicy najważniejsze jest przestrzeganie ww. ustaw, dyrektywy i Kodeksu.

Z poważaniem
z up. Marszałka Województwa
Jacek Bogusławski
Członek Zarządu

Załączniki:

1. Skan notatki służbowej z dnia 15 lipca 2020 r. wykonanej przez specjalistów Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, dotyczącej interpelacji poselskiej w związku z zanieczyszczeniem rzeki Baryczy.
2. Skan informacji na temat zanieczyszczenia wód rzeki Baryczy oraz działań Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (delegatura w Kaliszu), mających na celu rozpoznanie przyczyn i źródeł zanieczyszczenia.

Otrzymują:

1. Adresat
2. Kancelaria Sejmiku
3. Departament Organizacyjny i Kadr UMWW (do wiadomości)